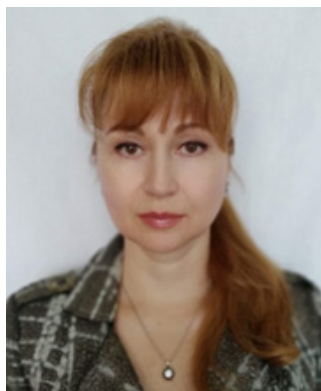

УДК 378.016:687.016

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-5\(212\)-92-96](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2023-5(212)-92-96)

Орлова Наталія Станіславівна,
кандидатка педагогічних наук,
старша викладачка кафедри професійної освіти,
дизайну та безпеки життєдіяльності,
Полтавський національний педагогічний університет
імені В. Г. Короленка, Україна

Nataliia Orlova,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Senior Lecturer of the Department of Professional Education,
Design and Life Safety,
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine
E-mail: orlovanatstan@gmail.com
ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-5071-869X>

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЙ ОЗДОБЛЕННЯ ШВЕЙНИХ ВИРОБІВ

A Досліджено технології декоративного оздоблення швейних виробів, їх естетичний та емоційний вплив на формування загального образу костюма. Проаналізовано роботи сучасних науковців, які досліджували етапи дизайну сучасного одягу з оздобленням, описували особливості його виготовлення та використання, класифікацію оздоблення за різними ознаками. Обґрунтовано особливості впровадження технології декоративного оздоблення у процес навчання майбутніх фахівців легкої промисловості створення сучасного одягу. З'ясовано, що види оздоблення варіюються в залежності від техніки виконання, призначення одягу, використання спеціального обладнання, виду матеріалів, які використовуються тощо. Визначено, що детальна систематизація оздоблення надає можливість студентам підбирати його вид відповідно до творчого задуму й ефективно створювати гармонійні моделі.

Ключові слова: технології оздоблення одягу; класифікації оздоблення одягу; майбутній фахівець легкої промисловості; проектування нових моделей одягу; дизайн одягу

Features of teaching students the technologies of decoration of sewing products

S This article examines the technologies of decoration of sewing products, their aesthetic and emotional impact on the formation of the overall image of a suit. The works of modern scientists who researched the design stages of modern clothing with decoration described the features of the production and use of decoration and analyzed its classification according to various characteristics. The general concepts of clothing decoration are considered and it is determined that the decoration of clothes can be permanent or temporary, can emphasize the functional purpose of clothes, and can be the center of a composition or a separate element. The main classification for further research was the division of decoration into seven groups: decoration obtained because of the execution of all types of relief seams, folds, draperies, plisse, corrugations, decorative stitches; decoration with details made of the fabric of the product or decoration fabric (frills, ruffles, flounces, edging, etc.); decorating with special decoration materials (lace, braid, etc.); decoration with accessories; decoration with embroidery, appliqué, emblems; decoration with other materials (fur, leather, velvet, lace fabric, etc.); decorating the surfaces of parts of products and fabrics with a printed pattern, batik, painting, etc. The peculiarities of the introduction of decorative decoration technologies into the process of training future light industry specialists in the creation of modern clothing are substantiated. It was found that the types of decoration vary depending on the technique of execution, purpose of clothing, use of special equipment, and type of materials used. It was determined that the detailed systematization of the decoration provides an opportunity for students to choose the type of decoration in accordance with the creative idea and effectively create harmonious models of clothing.

Keywords: technologies of clothing decoration; classifications of clothing decoration; future light industry specialist; designing new models of clothing; clothing design

Актуальність проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями. Початок

ХХІ століття характеризується швидким розвитком інноваційних технологій у всіх галузях науки. Майбутній фахівець легкої промисловості має володіти сукупністю систематизованих знань, умінь і практичних навичок не лише з проектування

і виготовлення готових виробів, а й із забезпечення художньої виразності одягу в контексті модних і образно-стильових тенденцій даного часового періоду, гармонійної досконалості форми виробу з урахуванням властивостей матеріалів, модних конструктивно-технологічних особливостей та інноваційних технологій.

Розширення обсягів масового виробництва одягу, швидкі темпи розвитку інформаційних та інноваційних технологій спричинили необхідність дизайн-проектування виробів фешн-індустрії, які підкреслюватимуть індивідуальність людини, що є можливим у випадку використання сучасних методів і художніх засобів декоративного оздоблення одягу [2]. Серед багатьох інших складних питань фахової підготовки є питання використання традиційних та інноваційних видів декоративного оздоблення одягу, що дає можливість підвищити естетичний рівень і конкурентоспроможність виробів, урізноманітнити художньо-композиційні рішення та посилити його художню виразність.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю оновлення форм і методів організації навчання майбутніх фахівців легкої промисловості, враховуючи вплив художньо-проектних та інноваційних процесів у сучасному дизайні одягу на формування актуального проектного образу в дизайні костюма взагалі, та декоративного оздоблення одягу зокрема.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Аналіз багатьох джерел інформації дозволив визначити принципи формування провідних модних напрямів і тенденцій, специфіку та чинники формування та розвитку декоративного оздоблення костюма. Усебічний та об'єктивний матеріал представлено в наукових працях Д. Єрмілової, С. Звягинцева, Н. Камінської, С. Камневої, Т. Кари-Васильєвої, О. Кирсанової, М. Колосніченко, О. Колосніченко, Н. Конопальцевої, М. Кричевського, Т. Кротової, Н. Крюкової, О. Лагоди, М. Мерцалової, Т. Ніколаєвої, Н. Остапенко, К. Пашкевич, Н. Чуприної, P. Vage, C. Blackman, C. Colchester, Liu Hongxiao, Hua Mei, Huang Nengxin, J. Nunn, B. Quinn, S. Seymour, Yu Yuxia, J. Wang, Li Xiaohong, Zhang Xiaoli, Xuesong Ya та ін. У своїх роботах науковці запропонували класифікацію декоративного оздоблення, розглянули його функції в історичному і сучасному аспектах і значення у формуванні художнього образу костюма.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття. У системі підготовки майбутніх фахівців легкої промисловості важливо приділяти увагу комплексному аналізу декоративного оздоблення одягу, для встановлення особливостей

його еволюції, характерних художніх засобів, інноваційних технологій створення.

Мета статті: дослідження технологій декоративного оздоблення швейних виробів та особливостей упровадження їх у процес навчання студентів щодо створення сучасного одягу.

Викладення основного матеріалу дослідження. Оздоблення одягу – один із декоративних елементів композиції одягу, який залежить від виду одягу, обумовлений призначенням виробу, сезоном використання, модними тенденціями тощо [5].

У практиці моделювання одягу широко застосовують різні види оздоблення, що не лише прикрашають виріб, але й підсилюють і збагачують його композицію. Оздоблення може бути використано для виділення форми виробу або його частини, членування форми на частини, об'єднання частин форми або декількох різних самостійних форм, організації зорового руху у певному напрямку на поверхні форми. Оздоблення збагачує художньо-образний задум костюма. Одні види оздоблень одночасно мають декоративне та конструктивне значення, інші – декоративне та утилітарне [3].

Від декоративного оздоблення одягу часто залежить його зовнішній вигляд та зорове сприйняття. У дизайні одягу при виборі виду оздоблення використовують прийоми нюансу, тотожності та контрасту, поєднання різних видів. Декоративне оздоблення одягу належить до композиційних елементів форми одягу поряд із конструктивними й конструктивно-декоративними лініями, не виступаючи при цьому самостійним елементом композиції. Застосування декору може бути локальне (на рукавах, по пілочки, по подолу виробів, біля горловини, на поясі, по талії тощо) та глобальне (поєднання декількох локальних ділянок в одній моделі) [7].

Оздоблення може бути постійним (вишивка, мережка, кант, аплікація, гудзики тощо) і знімним (вставки, коміри, манжети, пояс, банти, квіти тощо). При знімному оздобленні один і той же костюм може мати різне призначення.

Існує багато класифікацій оздоблення в одязі. Автори М. Колосніченко та К. Пашкевич у своїй роботі поділяють види оздоблення за способом виготовлення на три групи: плоске оздоблення; об'ємне оздоблення; додаткові аксесуари [5].

Плоске оздоблення виконується безпосередньо на поверхні деталей виробу, при цьому просторова форма матеріалу не змінюється. До плоского оздоблення одягу належать: оздоблювальні строчки; оздоблення тасьмою, шнуром, сутажем, бахромою, бейкою тощо; вишивка ручна і машинна, яку виконують нитками, бісером, стеклярусом, перлинами, пастками тощо; аплікація, виконана різними способами з різних матеріалів; оздоблення фурнітурою (гудзиками, пряжками, застібною-блискавкою, гачками, кнопками тощо); комбінування різних матеріалів, поєднання тканин однієї фактури різних кольорів; тканин різних фактур одного кольору тощо; інше оздоблення.

Об'ємне оздоблення забезпечує об'ємну форму виробу й окремих його деталей за рахунок зміни просторового розташування матеріалів.

Об'ємне оздоблення поділяють:

– на рухоме оздоблення, що передбачає певну свободу зміни початкової форми. Це драпіровки, складки, волани, зборки, плісе, гофре тощо;

– на нерухоме оздоблення, при якому об'ємна форма не змінюється і зазвичай закріплена за допомогою ниток, прокладок, клею. Це буфи, защипи, декоративне вистьобування (квілт) тощо [6].

Об'ємне оздоблення виконується за рахунок зміни просторового розташування матеріалів і забезпечує об'ємну форму деталей і виробу в цілому. До цього виду оздоблення відносять: драпірування, рюші, волани, складки, зборки, буфи, защипи тощо. Найпопулярнішою об'ємною аплікацією вважаються квіти з тканини, іноді з використанням намистин, бісеру, каміння.

Додаткові аксесуари одягу – це знімні оздоблювальні деталі (шарфи, краватки, квіти, кокільє, жабо, коміри, манжети, пояси тощо) [9].

Є інша класифікація сучасних видів оздоблення одягу. До цієї класифікації входять тканина (поєднання тканин різних кольорів, поєднання тканин різних фактур, але однакових кольорів і поєднання тканин різних фактур різних кольорів), вишивка (ручна або машинна, виконана різними нитками, бісером, стеклярусом, перлами та пастками), фурнітура (різноманітні гудзики, гачки, застібки), машинні стібки, трикотаж (певні акцентні деталі на виробі), хутро (штучне та натуральне), китиці, бахрома, мереживо, мережка, квіти (штучні та справжні) та стрічки (матові та блискучі) [1].

Аналізуючи всі види оздоблення, в загальному було визначено, що їх розділяють за матеріалами і формами обробок оздоблення на сім груп:

1) оздоблення, отримане в результаті виконання всіх видів рельєфних швів, складок, буф, драпіровок, плісе, гофре, оздоблювальних строчок;

2) оздоблення деталями, виконаними зі тканини виробу або оздоблювальної тканини: оборки, рюші, волани, бейки, канти, обкантовувальні шви, рулик, банти, краватки, хлястики, клапани;

3) декорування спеціальними оздоблювальними матеріалами: мереживо, тасьма, шнур, сутаж, бахрома, стрічка, квіти;

4) оздоблення фурнітурою: гудзики, пряжки, декоративні кнопки, блочки, хольнітени, застібки-блискавки;

5) оздоблення вишивкою, аплікацією, емблемами;

6) оздоблення іншими матеріалами: хутро і шкіра натуральні і штучні, трикотаж, замша, спиллок, оксамит, мереживне полотно, тканини;

7) оздоблення поверхонь деталей виробів і тканин друкованим рисунком, батиком, розпис тощо [4].

Оздоблення першої групи мають широке поширення та застосовуються в різних видах одягу. Їм приділяють велику увагу у процесі створення проекту моделі, так як вони можуть бути засобом створення форми, членування форми на частини, зв'язки форми тощо. Вони нерозривно пов'язані з конструкцією виробу і значною мірою визначають витрату матеріалу на виріб. Оздоблення цієї групи лаконічні, порівняно стабільні. Вони мають не лише декоративне, конструктивне призначення, а й утилітарне.

Вертикально розташовані рельєфи, виточні рельєфні шви, складки, оздоблювальні строчки надають деталям чіткості. Драпірування, буфи, збірки нерозривно пов'язані з м'якою формою виробу або його частини, до того ж драпірування, буфи можуть стати центром композиції виробу. Найвиразніші оздоблення цієї групи на гладкофарбованих тканинах; для драпіровок, буф, збірок тканини повинні бути пластичні; для рельєфів, складок, виточних рельєфних швів тканини можуть бути різної товщини, але досить щільні [там само].

Оздоблення другої групи прикрашають форму, створюють зоровий рух її поверхні (оборки,

волани, рюші), виділяють форму (кант, обкантовка, бейка). Деякі види оздоблення мають декоративне та утилітарне призначення. Так, обкантовування краю є засобом декоративного оформлення та засобом його оброблення, укріплення; рулик, бант – засобами скріплення деталей виробу. Оздоблення цієї групи можуть застосовуватись у виробках дорослого та дитячого асортименту з гладкофарбованих тканин і тканин із друкованим малюнком.

У третій групі оздоблень найбільшого поширення мають тасьма, мереживо, шнур, сутаж, бахрома, стрічка, квіти різних технік. Оздоблювальна тасьма в залежності від її виду може застосовуватись у виробках широкого асортименту, надаючи дитячому одягу, одягу для відпочинку та спорту декоративність, національний колорит; ошатному одягу святковість; повсякденному одягу – чіткість, строгість, формостійкість країв. Тасьмою можна підкреслити конструктивні членування, виділити форму краю.

Оздоблення четвертої групи – фурнітура – є елементом застібки та виконує важливу утилітарну роль, від неї залежить зручність користування одягом. Поряд із цим, фурнітура виконує й декоративну роль, особливо це стосується повсякденного одягу, одягу для спорту та відпочинку. У цій групі найпоширенішим видом оздоблення є гудзики, їхній матеріал, форма та колір повинні відповідати призначенню виробу, формі та лініям його членування, кольору та виду матеріалу.

Оздоблення п'ятої групи найдекоративніші. Вишивка може бути ручна та машинна, виконана нитками, стеклярусом, бісером, блискітками-паетками. Вона може застосовуватись у виробках різного призначення. Вишивка вносить в одяг елемент народності, надає їй ошатності, урочистості й навіть суворості. Вишивка може бути осередком композиції виробу.

Аплікація може бути виконана на спецмашині зигзагоподібною строчкою, клейовим способом і зварюванням. Розроблення технології клейового способу значно скоротила час виконання цього виду оброблення та відкрила широку можливість застосування його у масовому виробництві дитячого, підліткового одягу та одягу для відпочинку.

Емблеми широко поширені у спортивному одязі, одязі для відпочинку, дитячому та підлітковому одязі.

Оздоблення шостої групи застосовують в ошатному, спортивному та повсякденному одязі. Оздоблення з інших матеріалів, крім декоративного, мають і утилітарне значення. Так, застосування в хутряному пальті планки та манжет зі шкіри підвищує зносостійкість виробу, застосування трикотаажної обробки у виробі зі штучної шкіри підвищує повітропроникність виробу, забезпечує більшу свободу руху. Знімні деталі з матеріалів обробки дозволяють один і той же виріб носити в різних варіантах [6].

Оздоблення сьомої групи – це оздоблення поверхонь деталей виробів і тканин друкованим рисунком, різними поверхневими ефектами, батиком, розписом тощо. До цієї групи також можна віднести оздоблення, пов'язане з руйнуванням структури матеріалу, так зване штучне зістарення одягу, протирання, прорізання, утворення отворів, часткове виймання ниток основи або утку з матеріалу, перфорація тощо [8].

Сьогодні поряд із традиційними видами оздоблення (вишивка, аплікація, бахрома, драпірування, оброблення фурнітурою тощо) застосовують сучасні інноваційні види оздоблення, до яких належать: 3D-друк, світлодіодне оброблення, лазерні технології, термо- і лазерне зварювання, друк на тканинах тощо. Такі дослідження є перспективними для використання в дизайні та виробництві одягу [10].

Для сучасної моди характерна еkleктика, тому в костюмі можуть бути присутніми одночасно декілька видів оздоблення. Найчастіше – це різноманітні відомі техніки вишивки або поєднання традицій і новаторства у створенні нових технік із використанням нестандартних матеріалів. Застосування в одному виробі кількох видів оброблення вимагає їхнього узгодження, щоб не порушити цілісності композиційного рішення.

Висновки з даного дослідження. Отже, досліджено, що сучасна мода віддає перевагу видам оброблення, у яких поєднуються традиційні та інноваційні технології виконання. Використання в процесі навчання інновацій у дизайні костюма дозволяє студентам отримати принципово нові естетичні властивості, тим самим відкриваючи нові можливості для розвитку індустрії моди. Необхідність підготовки майбутніх фахівців легкої промисловості до використання інноваційних технологій декоративного оздоблення одягу

є одним із шляхів підвищення професійної компетентності та ефективним інструментарієм у процесі розвитку освіти, який повсякденно супроводжується введенням нових технологій та оновленням форм і методів організації навчання студентів закладів вищої освіти.

Перспективи подальших розвідок. У результаті аналізу сучасного стану використання декоративного оздоблення в дизайні одягу визначено, що з розширенням асортименту матеріалів і виникненням нових інноваційних технологій потрібні вдосконалення існуючих класифікацій та опис його нових видів, розроблення систематизацій різновидів оздоблення за видами, типами, техніками, матеріалами, способами створення з урахуванням модних тенденцій та інноваційних технологій.

Список використаних джерел

1. Абрамова О. В., Єжова О. В., Чистякова Л. О., Кудревич І. О. Дизайн-проекування авторської колекції одягу з використанням техніки печворк. *Art and Design*. 2020. № 1. С. 28–40.
2. Борисова Т. М. Форми творчої самореалізації майбутніх фахівців професійної освіти у процесі вивчення дизайну одягу. *Етнодизайн у контексті українського національного відродження та європейської інтеграції* : зб. наук. праць за матер. III міжн. конгресу. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2019. Кн. 2. С. 405–408.
3. Головніна М. В., Михайлець В. М., Ямпольська А. М. Сучасне оздоблення одягу. Київ : Техніка, 1977. 152 с.
4. Козлова Т. В. Основи теорії проектування костюма : підр. для вузів. Київ : Світ, 2018. 352 с.
5. Колосніченко М. В., Пашкевич К. Л. Мода і одяг. Основи проектування та виробництва одягу : навч. посіб. Київ : ПП НВЦ «Профі», 2018. 238 с.
6. Михайлюк О. Ю., Колосніченко М. В., Остапенко Н. В., Гайова І. Л., Антонюженко А. Ю. Узагальнена систематизація різновидів фактур матеріалів для дизайн-проекування одягу. *Art and Design*. 2018. № 1. С. 103–112.
7. Орлова Н. С. Організаційно-методичні основи навчання художнього проектування одягу : навч.-метод. посіб. Полтава : ПП «Астрая», 2020. 195 с.
8. Остапенко Н. В., Верба С. В., Луцкер Т. В., Антонюженко А. Ю., Авраменко Т. В. Дизайн-розробка колекції жіночого одягу з використанням авторських принтів. *Art and Design*. 2018. № 1. С. 114–128.
9. Цзянсінь Лю. Декоративне оздоблення в дизайні одягу: художні засоби, інноваційні технології : дис. ... д-ра філософії : 022. Київ : КНУТД, 2021. 348 с.
10. Kolosnichenko M. V., Pashkevich K. L., Krotova T. F. et al. Fashion design in a multicultural space : monograph. Published by Academic Society of Michal Baludansky, Printed by UK Technical University of Košice, Slovakia, 2020. 258 p.

References

1. Abramova, O. V., Yezhova, O. V., Chystiakova, L. O., & Kudrevych, I. O. (2020). Dyzaïn-proiektuvannia avtorskoï kolektsii odiahu z vykorystanniam tekhniky pechvork [Design-projection of the author's collection of clothes using the patchwork technique]. *Art and Design*, 1, 28–40 [in Ukrainian].
2. Borysova, T. M. (2019). Formy tvorchoï samorealizatsii maibutnikh fakhivtsiv profesiinoï osvity u protsesi vyvchennia dyzainu odiahu [Forms of creative self-realization of future vocational education specialists in the process of studying fashion design]. In *Etnodyzaïn u konteksti ukraïnskoho natsionalnoho vidrodzhennia ta yevropeïskoï inteɦratsii [Ethnodesign in the context of Ukrainian national revival and European integration]*: zb. nauk. prats za mater. III mizhn. konhresu (Book. 2, pp. 405–408). Poltava: PNPU imeni V. H. Korolenka [in Ukrainian].
3. Holovnina, M. V., Mykhailiets, V. M., & Yampolska, A. M. (1977). *Suchasne ozdoblennia odiahu [Modern decoration of clothes]*. Kyiv: Tekhnika [in Ukrainian].
4. Kozlova, T. V. (2018). *Osnovy teorii proektuvannia kostiuma: pidr. dlia vuziv [Basics of costume design theory: manual for universities]*. Kyiv: Svit [in Ukrainian].
5. Kolosnichenko, M. V., & Pashkevych, K. L. (2018). *Moda i odiah. Osnovy proektuvannia ta vyrobnytstva odiahu [Fashion and clothing. Basics of clothing design and production]*: navch. posib. Kyiv: PP NVTs «Profi» [in Ukrainian].
6. Mykhailiuk, O. Yu., Kolosnichenko, M. V., Ostapenko, N. V., Haiova, I. L., & Antoniuzhenko, A. Yu. (2018). Uzahalnena systematyzatsiia riznovydiv faktur materialiv dlia dyzaïn-proiektuvannia odiahu [Generalized systematization of types of textures of materials for clothing design]. *Art and Design*, 1, 103–112 [in Ukrainian].
7. Orlova, N. S. (2020). *Orhanizatsiïno-metodychni osnovy navchannia khudozhnoho proektuvannia odiahu [Organizational and methodical bases of teaching of artistic designing of clothes]*: navchalno-metodychni posibnyk. Poltava: PP “Astraia” [in Ukrainian].
8. Ostapenko, N. V., Verba, S. V., Lutsker, T. V., Antoniuzhenko, A. Iu., & Avramenko, T. V. (2018). Dyzaïn-rozrobka kolektsii zhinochoho odiahu z vykorystanniam avtorskykh pryntiv [Design and development of a collection of women's clothing using original prints]. *Art and Design*, 1, 114–128 [in Ukrainian].
9. Tsziansin, Liu. (2021). *Dekoratyvne ozdoblennia v dyzaïni odiahu: khudozhni zasoby, innovatsiïni tekhnolohii [Decorative decoration in clothing design: artistic means, innovative technologies]*. (D diss.). Kyiv: KNUVD [in Ukrainian].
10. Kolosnichenko, M. V., Pashkevich, K. L., & Krotova, T. F. et al. (2020). *Fashion design in a multicultural space: monograph*. Published by Academic Society of Michal Baludansky, Printed by UK Technical University of Košice, Slovakia [in English].

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 08.08.2023